

הדרך היומי בבלי: מסכת בבא בתרא דף ס"ד
הדרך היומי בהלכה: סימן ר"ח מסעיף ג' עד סעיף ו'
המוסר היומי: שם עולם פרק א' 'וראה עוד את חומר העוון' עד 'ואיתא במדרש רבה'

לוח
לימוד
יומי

שלושים יום קודם הרגל דורשים בהלכות החג

הלכות וענייני הרגל מתוך ביאורים ומוספים משנ"ב בהוצאת דרשו

האם צריך להגעיל כלים חדשים מאלומיניום?

יש אומרים כי בזמננו שהכלים אינם כה יקרים כבעבר, רצוי לרכוש כלים חדשים לפסח, ולא להכשיר כלי חמץ בהגעלה או בליבון. ברם, רבים נהגו להגעיל אף את הכלים החדשים העשויים ממתכת ואלומיניום, כיון שיש מן היצרנים שמושחים את הכלים בשומן המופק מבעלי חיים שאינם טהורים. ויש שהחמיר לעצמו אף להגעילם. ויש שמחמירים בכך אף בימינו, שסביר להניח שהשומן היה פגום בשעת משיחתו, וכן יצרנים רבים משתמשים בשמן צמחי ולא בשומן מן החי. וכיון שהגעלה זו אינה מעיקר הדין, אלא חומרא - יש שהקלו בה בקולות מסוימות. וכשמייעדים את הכלי החדש למאכלים צוננים בלבד - לכל הדעות אין צורך להגעילו. [ביאורים ומוספים למשנ"ב דרשו, תנא, 4-5]

האם ניתן לקיים מצות 'ארבע כוסות' במיץ ענבים?

יש אומרים שניתן לקיים את מצות 'ארבע כוסות' במיץ ענבים, וכן נהגו רבים מגדולי ישראל. ויש מהם שכתבו כי יש הידור בהוספת יין למיץ הענבים. ויש אומרים כי לא ניתן לקיים את מצות ארבע כוסות במיץ ענבים, כיון שאינו משכר ושתייתו אינה 'דרך חירות' כשתיית יין. ויש מהם שכתבו כי המתקשה בשתיית יין, או במקרה שיתכן כי בגין שתיית היין לא יוכל לסיים את ה'סדר' עד תומו - ניתן להשתמש במיץ ענבים, אולם, יש מהם שהורה כי אף המתקשה בשתיית יין יתאמץ לשתות לפחות יין מעורב במיץ ענבים במידה שעדיין מורגשת חריפות היין. ולקטנים ניתן להקל לכל הדעות.

[ביאורים ומוספים למשנ"ב דרשו, תעב, 34 ו-51]

האם קיימת ברכה אחרונה כזו: "על האדמה ועל פרי האדמה"?

אין חשיבות למיני דגן אלא כשהם נאכלים בצורתם החשובה, כלומר, מאפה או תבשיל. אך הכוסס גרגירי דגן הראויים לאכילה בעודם שלמים, שלא נחתכו ולא נטחנו - מברך 'האדמה', כיון שאין זו דרך אכילת הדגן, ובאופן זה אינו חשוב יותר ממינים אחרים; ואף שבאכילת פרי שלא כדרך אכילתו מברכים בדרך כלל 'שהכל', שונה הדבר במיני דגן, מפאת חשיבותם. והברכה האחרונה היא 'בורא נפשות', אך יש מהראשונים שהסתפקו בדבר, ולדעתם יתכן שהיה ראוי לברך "על האדמה ועל פרי האדמה"; ולכן ראוי שלא לאוכלם אלא בתוך סעודת פת; ויש שכתב שאין זה אלא הידור. [שו"ע ד, משנ"ב טו, יז ו"ח; ביאורים ומוספים דרשו, 9 ו"13]

מה מברכים על גריסים שב'חמין' או במרק?

כאמור, הכוסס גרגירי דגן בשלמותם, מברך 'האדמה'; אולם, גרגירים שנחתכו והתבשלו, או גרגירים שלמים שנמעכו היטב בבישול, או שנדבקו (מעט) יחד על ידי הבישול, כמצוי בגריסים שב'חמין' - ברכתם 'מזונות'. ואף גרגירים שלא חולקו לחלקים, והוסרה קליפתם ויחד עמם הוסר חלק מכל גרגיר, כמצוי ב'גריסי פנינה', והתבשלו - המברך עליהם 'מזונות' אף כשלא נדבקו ונמעכו, כמצוי במרק גריסים, אין למחות בידו. וגרגירים שהוסרה קליפתם בלבד, ונותרו בשלמותם, והתבשלו, וכן גרגירים שלא הוסרה קליפתם, והתבשלו ולא נמעכו בבישול אלא מעט - ספק אם ברכתם 'מזונות' או 'האדמה', וראוי לאוכלם רק בתוך סעודת פת. [שו"ע ד, משנ"ב טו, ושעה"צ יח; וראה שעה"צ ט]

מה מברכים על 'שלוה' ועל פריכות חיטה?

גרגירים שצורתם או טעמם השתנו באמצעות חום ואדי חום, נחלקו הפוסקים אם ברכתם 'מזונות', 'האדמה' או 'שהכל'. נדון זה מצוי בימינו במגוון מאכלים, ובהם: 'שלוה', העשויה מגרגרים המתפחים בחום; 'פריכות' של מיני דגן ואורז, העשויות מגרגרים שהתפקעו בחום ואחר כך הולחצו והודבקו יחד לצורה מסוימת; 'גרנולה', העשויה מגרגרים קלויים, או מגרגרים שהתבשלו במשך זמן קצר באדים; וכן ממתקים שונים העשויים מגרגרים המודבקים יחד באמצעות חום. וקמח דגן שיש הנאה באכילתו, לכל הדעות ברכתו 'שהכל', אולם קמח מצה ופירורי לחם - ברכתם 'מוציא'. [שו"ע ה, ומשנ"ב יט ו"כא; ביאורים ומוספים דרשו, 10, 14, 15 ו"21]

אתמול למדנו

- תערובת של שני מאכלים שברכתם שונה, ואחד מהם הוא מחמשת מיני דגן - חטה, שעורה, שבולת שועל, כוסמין ושיפון - ברכתה 'מזונות'. דין זה אמור רק כאשר הדגן נועד למאכל או לנתינת טעם בתערובת; אך אם הוא משמש רק כחומר מייצב וכדומה - דינו ככל המינים.
- 'שניצל' המצופה בקמח מצה או בפירורי לחם - ברכתו 'שהכל'; ברם, כאשר הציפוי עשוי כשכבה עבה בעלת נפח או טעם משמעותיים - יש שהורו להפריד מעט מהציפוי ולברך עליו 'מזונות', ויש שהורו לפטור את הציפוי בברכת 'מזונות' על מאכל אחר.

מחר נלמד

- האם ראוי לאכול אורז מבושל רק בתוך סעודה?
- אכלת אורז ועוגה - כיצד תנהג לענין ברכה אחרונה?
- מה מברכים על אורז שאינו מבושל לחלוטין?